

Nr 362.

Av herr Flyg m. fl., *angående kyrkans skiljande från staten m. m.*

Spörsmålet om kyrkans skiljande från staten har tidigare ställts till riksdagens avgörande. Av intresse vore att här något beröra motiven till tidigare motioner samt den behandling de rönt. Men starkare än en dylik historisk bakgrund framträda dagens egna motiv, händelser av olika slag, vilka vittna om en offensiv från kyrkans sida, som snarast måste slås tillbaka med största tänkbara kraft. Innan vi övergå till att anföra dessa aktuella motiv vilja vi i största korthet beröra arbetarklassens socialistiskt principiella inställning till frågan.

Liksom arbetarklassen med alla medel bekämpat den kapitalistiska staten såsom sådan och förstått att denna stat var och är ett vapen i den härskande klassens hand för massornas behärskande, så har den även riktat sin kamp mot denna stats kyrka, såsom ett av de verksammaste medlen i borgarklassens hand mot arbetarmassornas strävan till ekonomisk och andlig frigörelse. Ja, borgarklassen själv förde i sin ungdom en hård kamp mot statskyrkan, men den upphörde med denna kamp så snart kyrkan ej längre stod i motsättning till dess egna maktsträvanden utan i stället blev ett nödvändigt, betydelsefullt organ i kampen mot den uppåtstigande arbetarklassen. Statskyrkan har alltid varit ett organ i den härskande klassens hand. Den har skiftat form och innehåll under tidernas lopp, men dess karaktär har alltid varit densamma.

Kampen mot statskyrkan är icke detsamma som en kamp mot religionen som sådan. Statskyrka och religion äro tvenne skilda begrepp. Vår anti-religiösa kamp föres med upplysningen som vapen. Kampen mot statskyrkan däremot är en maktkamp. Kampen mot statskyrkan är f. ö. samtidigt en kamp för religionsfrihet.

I de fordringar, som uppställdes av det första kommunistiska partiet i Tyskland och vilka voro undertecknade och formulerade av såväl Marx som Engels, säges det i punkt 13: "Fullständig skilsmässa mellan stat och kyrka. De andliga av alla konfessioner skall betalas helt och hållet frivilligt av sin församling." Liknande formuleringar kunna återfinnas i ett flertal senare program från arbetarpartier i olika länder. Visserligen har socialdemokratien även i detta avseende företagit putsningar och lämnat tidigare revolutionära ståndpunkter men detta har intet gemensamt med arbetarklassens inställning till frågan.

Klarast har Lenin formulerat denna ståndpunkt. Han säger: "Vi kräver

att religionen skall vara privatsak i förhållande till staten men vi kan under inga förhållanden anse religionen som privatsak i förhållande till vårt eget parti. Staten bör inte ha med religionen att skaffa, de religiösa sammanslutningarna får icke vara förenade med statsmakten. Var och en må fritt bekänna sig till vilken religion som helst eller erkänna ingen religion, d. v. s. vara ateist, som vanligtvis varje socialist är. Varje rättsskillnad mellan medborgarna efter religionsbekännelse är absolut förkastlig. T. o. m. varje omnämmande av medborgarnas konfession i de officiella dokumenten måste avskaffas. Kyrkan får icke subsidieras, inga statsmedel må beviljas kyrkliga och religiösa sammanslutningar, vilka bör vara absolut fria, av regeringen oberoende föreningar av liktänkande. — — — — Fullständigt skiljande av kyrkan från staten — det är kravet, som det socialistiska proletariatet ställer till den moderna staten och den moderna kyrkan.”

Enbart utgående från en sådan principiell motivering är det alltså fullt berättigat att i dag åter ställa frågan om kyrkans skiljande från staten på dagordningen i detta land. Men såsom ett situationens eget levande motiv framträder den uppblåsta, påträngande aktivitet som den svenska statskyrkan i dag präglas av. Vi erinra om det på initiativ från kyrkligt håll kommande katekesdekretet, såsom det allra närmaste exemplet. Detta är dock endast en liten detalj i kyrkans allmänna, breda offensiv. Under ärkebiskop Söderbloms skickliga regi utvecklar den kyrkliga scenen en allt större prakt ifråga om dekorativ och musikalisk inramning till ett för tiden och syftet arrangerat innehåll. Alla upptänkliga medel användas för att få massorna under kyrkans inflytande. Nyteologerna ha slängt undan prästkappan, de spela radikala och demokratiska, ja kalla sig till och med socialister och söka med alla medel vinna förbindelse med arbetarna. Det allra senaste projektet — samarbete mellan kyrkan och idrotten — är utomordentligt illustrerande för vad vi här vilja framhålla. Genom radion ha prästerna även beretts tillfälle att ytterligare befästa sitt inflytande. Medan det mest neutrala ämne från arbetarhåll underkastas en noggrann granskning, ja t. o. m. stoppas av censuren, få statskyrkoprästerna genom radions förmedling sprida de mest upprörande lögnaktiga förkunnelser. Om vi därtill erinra om de senaste kyrkomötenas karaktär, om det övermaga och pockande språk som där har förts, så tro vi oss ha anfört en del argument som mer än nog motivera kravet om denna kyrkas skiljande från staten.

Den ekonomiska fördel som skulle uppnås genom ett dylikt arrangemang måste även framhållas. Det är inga småsummor, som årligen plockas ur skattebetalarnas fickor till detta rent onyttiga, ja skadliga ändamål. Den rent civila bokföringstjänst som eventuellt skulle behövas efter statskyrkoprästens upphörande skulle förvisso kunna skötas betydligt billigare under den kommunala förvaltningen av kvalitativt bättre krafter. Dessförutom är det klart att all kyrklig egendom skulle övergå i statlig eller kommunal ägo. En väsentlig ekonomisk vinst skulle alltså kunna uppnås, och mot tanken på att

präst och kyrka underhålles och bekostas av dem som ha behov därav kan intet förnuftsargument resas.

En självklar följd av kyrkans skiljande från staten är givetvis skolans skiljande från kyrkan. I detta avseende uttalar sig Marx mycket intressant. I sin kritik över det socialdemokratiska Gotha-programmet säger han: "Alldeles förkastlig är en folkuppfostran genom staten. Att genom en allmän lag bestämman medlen för folkskolorna, lärarpersonalens kvalificering, undervisningsgrenarna o. s. v. och, som det sker i Förenta staterna, genom statliga inspektörer övervaka dessa statliga föreskrifters uppfyllande är något helt annat än att utnämna staten till folkuppfostrare. Snarare bör regering och kyrka i lika mån uteslutas från varje inflytande på skolan." Skolan måste befrias från allt inflytande från kyrkligt håll, och kravet därpå bör ställas konkret såsom ett särskilt yrkande. Ämnet "kristendoms-kunskap" bör försvinna från gällande undervisningsplan samt ersättas med kunskaper av nytta för det liv som väntar barnen.

Med denna motivering få undertecknade härmed hemställa, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till regeringen anhålla om verkställande av en allsidig utredning om och för riksdagen framläggande av förslag rörande,

- a) kyrkans skiljande från staten;
- b) skolans fullständiga skiljande från kyrkan och överförandet av skolans förvaltning under den borgerliga kommunen; samt
- c) sådan ändring av gällande "undervisningsplan för rikets skolor", att ämnet kristendoms-kunskap utgår och ersättes med utvidgad undervisning på de elementära kunskapernas område.

Stockholm den 21 januari 1930.

Nils Flyg.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

Viktor Herou.

Oscar Öhman.

Karl Kilbom.

Edoff Andersson.

J. P. Dahlén.

